

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 13. 3. 2024 o dovolání obviněného [REDAKCE] státního příslušníka [REDAKCE] bytem [REDAKCE] proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 2. 11. 2023, sp. zn. 14 To 169/2023, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Písku pod sp. zn. 2 T 33/2022, takto:

Podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. **se částečně zrušuje** jednak usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 2. 11. 2023, sp. zn. 14 To 169/2023, v části, kterou bylo zamítnuto odvolání obviněného proti rozsudku Okresního soudu v Písku ze dne 21. 6. 2023, sp. zn. 2 T 33/2023, pokud směřovalo proti výroku, jímž byl obviněný shledán vinným ze spáchání zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, a proti výroku o trestu, a jednak jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Písku ze dne 21. 6. 2023, sp. zn. 2 T 33/2023, ve výroku, jímž byl obviněný shledán vinným ze spáchání zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku a ve výroku o trestu.

Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušené části rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Okresnímu soudu v Písku **přikazuje**, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Odůvodnění:

I.

Stručné shrnutí dosavadního řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Písku ze dne 21. 6. 2023, sp. zn. 2 T 33/2023, byl obviněný shledán vinným ze spáchání zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku (bod 1.) a zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku (bod 2.).

2. Podle skutkového zjištění popsaného pod bodem 1. skutkové věty obviněný v přesně nezjištěné době nejméně od května 2015 do přesně nezjištěné doby nejméně do listopadu 2021, v [REDAKCE], v místě jejich tehdejšího společného bydliště, napadal svou družku [REDAKCE], kdy ji po dobu soužití bezdůvodně verbálně napadal hrubě vulgárními výrazy, napadal ji i fyzicky údery otevřenou dlaní přes obličej, údery pěstí do hlavy, údery a kopy do těla, utvrzoval ji v tom, že se nedokáže postarat o děti, zakazoval jí jezdit bez jeho doprovodu za její rodinou, bez jeho souhlasu nebo doprovodu jí povoloval chodit pouze do zaměstnání, kde jí následně telefonicky kontroloval a požadoval, aby ze zaměstnání chodila přímo domů, vyvolával žárlivé scény a výčitkami v ní vzbuzoval

pochybnosti o jejích schopnostech, přičemž poškozená toto jeho jednání po celou dobu pociťovala jako těžké příkoří.

3. Podle skutkového zjištění popsaného pod bodem 2. skutkové věty obviněný dne 7. 4. 2022 v [REDAKCE], ulice [REDAKCE], v místě jeho současného bydliště, v době, kdy u něj byla na návštěvě bývalá družka [REDAKCE], v úmyslu uspokojit svůj sexuální pud, si na této začal vynucovat pohlavní styk, kdy ji nejprve uchopil za ruce a začal jí vyhrožovat, že s ním bude "spát, nebo jí zabije, že je mu jedno, jestli půjde do kriminálu", poté, kdy jej odmítala a odstrkovala od sebe, ji uchopil za krk a držel ji v pevném sevření, čímž jí způsobil drobné oděrky na krku, když se poškozená snažila ze sevření vyprostit, svalil ji na zem, kde na ni nalehnul celým tělem, začal uvolňovat svůj penis z kalhot a vynucovat si pohlavní styk. Na prosby poškozené reagoval tak, že ji pustí, pokud s ním bude mít pohlavní styk, čemuž se poškozená z obavy o svůj život podvolila, a poté, co ji pustil ze sevření, jej na jeho pokyn orálně uspokojila. Následně ji odvedl do vedlejšího pokoje, kde se opětovně dožadoval pohlavního styku, kde mu poškozená opakovaně sdělila, že s ním nechce nic mít, avšak po jeho dalším nátlaku a pohrůžkách, ze strachu přistoupila na jeho požadavky, svlékla se a opět jej orálně uspokojila, když došlo k jeho vyvrcholení, následně obviněný zasunul svůj penis do její vagíny a vykonal na ní i vaginální pohlavní styk, po jehož ukončení se dožadoval jejího slibu mlčenlivosti, načež ji nechal z bytu odejít.

4. Za tyto trestné činy soud prvního stupně obviněného odsoudil k úhrnnému podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 3 let se stanovením zkušební doby v trvání 5 let.

5. Obviněný se proti prvostupňovému rozhodnutí odvolal. Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře jako soud odvolací usnesením ze dne 2. 11. 2023, sp. zn. 14 To 169/2023, odvolání podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Obsah dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný dovolání, v němž uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř.

7. Namítl, že skutkové závěry učiněné soudy v předchozím řízení jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů. Soudy nesprávně hodnotily důkazy a nevypořádaly se s jejich vnitřními ani vzájemnými rozpory. K tomu odkázal na výpovědi poškozené, svědka [REDAKCE] a svědka [REDAKCE], z nichž mělo vyplynout, že hádky a verbální napadání byly vzájemné, a tedy nešlo o takové jednání, které by mohlo být kvalifikováno jako trestný čin týrání osoby žijící ve společné domácnosti podle § 199 odst. 1 tr. zákoníku.

8. Dále shledal rozpory ve výpovědi poškozené, která jednou měla uvést, že byla fyzicky napadena třikrát, možná čtyřikrát, ale jindy uvedla, že byla napadána každý měsíc – s tímto rozporem se soudy v předchozím řízení nijak nevypořádaly a v rozhodnutí pracovaly pouze s tou verzí, která byla pro obviněného významným způsobem horší; opět uvedl, že jeho jednání ani stran fyzických napadení nenaplňuje znaky trestného činu týrání osoby žijící ve společné domácnosti podle § 199 tr. zákoníku.

9. V neposlední řadě obviněný odkázal i na rozpory mezi výpovědi poškozené, podle které měla zakázáno bez souhlasu nebo doprovodu obviněného chodit jinam než do zaměstnání, a výpovědi svědkyně [REDAKCE] nebo důkazu SMS zprávami

mezi poškozenou a [REDAKCE], s níž měla poměr, které měly vyvracet skutkové zjištění o kontrole ze strany obviněného.

10. Z výše uvedených rozporů, ale také z rozporu mezi výpovědí poškozené a svědkyně [REDAKCE], podle které měla poškozená modřiny vzniklé při dobrovolných sexuálních aktivitách, obviněný dovozuje, že poškozená ve své výpovědi lhala a nebyla věrohodná, čímž se však soudy v předchozím řízení nijak nezabývaly, protože nekriticky vycházely ze znaleckého posudku vypracovaného [REDAKCE], podle jehož závěru je poškozená specificky věrohodnou. Podle obviněného ho takový postup soudů postavil do nevýhodné pozice, navíc když jeho věrohodnost nikdo nezkoumal.

11. Věrohodnost poškozené a její osobnostní rysy, které by mohly vypovídat i o symetrickém postavení poškozené ve vztahu s obviněným, se přitom vlastní procesní aktivitou obviněný snažil ve svůj prospěch dále důkazně podložit, k čemuž navrhl, aby si soud vyžádal zprávu zaměstnavatele poškozené, aby vyslechl svědky [REDAKCE] a aby si soud vyžádal policejní spis v jiné trestní věci, ve které poškozená podala trestní oznámení na jejího bývalého partnera, zmíněného svědka [REDAKCE]. Tyto důkazní návrhy však byly nesprávně zamítnuty pro nadbytečnost.

12. Návazně také obviněný tvrdil rozpor v otázce skutkového zjištění, které bylo podkladem pro právní kvalifikaci trestného činu znásilnění podle § 185 tr. zákoníku. Nejen totiž, že obviněná i v tomto případě lhala, ale její verze byla v rozporu s tím, že na jejím nebo jeho těle nebylo nalezeno žádné zranění.

13. Závěrem obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudu prvního i druhého stupně a aby přikázal soudu prvního stupně věc znovu projednat a rozhodnout.

14. Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství k dovolání obviněného uvedl, že je vystavěno na stejných námitkách, které uplatňoval již v předchozím řízení, a se kterými se předchozí soudy beze zbytku vypořádaly; připomněl rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 5 Tdo 86/2002. K rozsahu dokazování státní zástupce uvedl, že soud prvního stupně realizoval komplexní a bezvadné dokazování, a zamítnutí dalších důkazních návrhů soud řádně odůvodnil.

15. K samotným skutkovým závěrům státní zástupce připomněl, že verze skutkového děje tak, jak ho tvrdila ve své výpovědi poškozená, byla podpořena výpověďmi dalších osob, které byly některým projevům chování obviněného přítomny nebo o nich věděly alespoň zprostředkovaně. Významným důkazem pro posouzení věrohodnosti poškozené byl vypracovaný znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychologie. Dovolací argumentace obviněného byla současně vystavěna na zpochybnění skutkových závěrů, aniž by fakticky byly napadeny závěry hmotněprávní.

16. Státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

17. Toto vyjádření bylo zasláno obhájci obviněného k možné replice, čehož však nebylo využito.

III.

Přípustnost dovolání

18. Nejvyšší soud jako soud příslušný k rozhodnutí o dovolání (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání je v této trestní věci přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na k tomu určeném místě (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

19. Obviněný ve svém dovolání odkázal na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř.

IV. a)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

20. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se tak vztahuje ke skutkovým zjištěním, respektive k procesnímu postupu soudů v důkazním řízení. Cílem zařazení tohoto dovolacího důvodu s účinností od 1. 1. 2022 do § 265b odst. 1 tr. ř. byla kodifikace dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, která se vyvinula pod vlivem judikatury Ústavního soudu (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 166/95, nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2005, sp. zn. IV. ÚS 216/04). Podle zmíněné soudní praxe bylo nutné k dovolání obviněného ve výjimečných případech přezkoumat i procesní postup orgánů činných v trestním řízení a skutková zjištění soudů, i když takové dovolací námitky neodpovídaly žádnému ze zákonem dříve vymezených dovolacích důvodů, a to v zásadě tehdy, pokud se v důkazním řízení vyskytla alespoň jedna ze tří skupin vad, jež mohly mít za následek porušení práva na spravedlivý proces. První skupinu tvořily takzvané opomenuté důkazy, tedy případy, kdy soudy buď odmítly provést důkaz navržený účastníkem řízení, aniž by svůj postup věcně a adekvátně stavu věci odůvodnily, nebo kdy sice provedly důkaz, avšak v odůvodnění svého rozhodnutí jej vůbec nezhodnotily. Druhou skupinu tvořily případy, v nichž důkaz, respektive jeho obsah, nebyl získán procesně přípustným způsobem, a jako takový neměl být vůbec pojat do hodnotících úvah soudů. Třetí skupinu pak tvořily případy tzv. extrémního (zjevného) nesouladu mezi obsahem provedených důkazů a skutkových zjištěním, která jsou na jejich základě učiněna. Jde o svévolné hodnocení důkazů, tj. když odůvodnění soudních rozhodnutí nerespektuje obsah provedeného dokazování, zejména případy tzv. deformace důkazu. Tento stav nicméně mohl být shledán jen tehdy, pokud by skutková zjištění soudů vůbec neměla v důkazech obsahový podklad, případně pokud by byla dokonce opakem toho, co bylo obsahem důkazů, anebo pokud by nevyplývala z obsahu důkazů při žádném logicky přijatelném způsobu jejich hodnocení. Tento extrémní nesoulad ale nebyl založen jen tím, že z různých verzí skutkového děje se soudy nižších stupňů přiklonily k verzi uvedené v obžalobě, pokud svůj postup přesvědčivě zdůvodnily (např. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. III. ÚS 888/14). Již z logiky věci plynulo, že se tyto judikaturou vymezené vady musely vztahovat k rozhodným skutkovým zjištěním určujícím pro naplnění znaků trestného činu.

21. Pod uplatněný dovolací důvod lze podřadit jednak námitku do zjevného rozporu mezi skutkovými závěry soudů a výpovědí poškozené, a to stran jednání popsáno v bodu 1.

výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, kterou Nejvyšší soud shledal jako opodstatněnou, a jednak námitku do opomenutých důkazů, kterou je za stávajících okolností namísto vyhodnotit jako zjevně neopodstatněnou.

22. K první námitce do zjevného rozporu Nejvyšší soud nejdříve poukazuje na výpověď poškozené, která byla soudem prvního stupně provedena v hlavním líčení konaném dne 10. 5. 2023. Tam poškozená nejdříve vypověděla (k bodu 1. výroku o vině), že fyzické konflikty probíhaly „třeba jednou za měsíc“, zatímco dále v rámci stejné výpovědi poškozená uvedla, že ji obviněný mohl napadnout „třikrát, čtyřikrát možná“ (za žalované období). Vedle těchto protichůdných momentů, na které upozornil obviněný ve svém dovolání, Nejvyšší soud zmiňuje i další vyjádření poškozené z její výpovědi, příkladem že ji obviněný „moc nenapadal, jenom co jsou ty lékařské zprávy“ nebo že fyzické napadání „nebylo úplně časté, to ne“ (souhrnně viz protokol z hlavního líčení na č. 1. 289). Jeví se tak, že výpověď poškozené je v těch částech, které jsou zásadně významné pro rozhodná skutková zjištění o existenci, době trvání a případné intenzitě domácího násilí (a návazně pro právní posouzení – viz dále), rozporná. S tímto rozporem se soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí nijak nevypořádal a vycházel pouze z té části výpovědi poškozené, která byla obviněnému nejvíce k tíži, tedy že k fyzickým napadením docházelo jednou za měsíc (viz bod 7. prvostupňového rozhodnutí). Výpověď obviněné přitom soud prvního stupně posoudil *en bloc*, tedy v celé šíři jako věrohodnou (bod 20. prvostupňového rozhodnutí). Lze k tomu i dodat, že stran zjištěného jednání, tedy patrně i frekvence fyzického napadání, soud prvního stupně odkazoval i na výpovědi dalších svědků, kteří ovšem vždy hovořili pouze o jednom útoku ([REDACTED]).

23. Nejvyšší soud dále vysvětluje, že mu jako dovolacímu soudu obecně nenáleží zasahovat do hodnocení důkazů učiněného soudy v předchozím řízení; to se totiž řídí především zásadou volného hodnocení důkazů, která uznává orgánům činným v trestním řízení jistou hodnotící diskreci, do níž obecně nemají další soudy v přezkumném řízení zasahovat. Ovšem, z uvedené zásady vyplývá i určitý postup a kritéria hodnocení, podle kterých je provedené důkazy nutno vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky i věcně přesvědčivým způsobem odůvodnit. Pokud tyto nároky nejsou splněny a z provedených důkazů soud nevyvodí (a neodůvodní) přesvědčivé zjištěný skutkový stav, nelze považovat proces dokazování za ústavně konformní. Zmíněné nároky na odůvodnění a podrobný rozbor provedených důkazů se potom zvyšují tam, kde si provedené důkazy vzájemně odporují (srov. nález Ústavního soudu uveřejněný pod č. 210/2005 Sb. n. a u.).

24. Dále Nejvyšší soud připomíná, že v případě hodnocení výpovědi svědka musí soud také postupovat podle § 2 odst. 6 tr. ř., a tedy musí důkaz hodnotit tak, že uváží všechny okolnosti případu jednotlivě i v jejich souhrnu, tedy, že zkoumá, zda výpověď svědka je logická, zda se svědek případně i v okolnostech méně podstatných neodchyluje od své předchozí výpovědi, přičemž v případě odchylek musí soud dotazem zjišťovat, proč k nim ve výpovědi svědka dochází. Při hodnocení důkazu pak vychází z celé výpovědi svědka, z rozsahu a závažnosti případných rozdílů v jeho výpovědích a z vysvětlení, proč k těmto rozdílům došlo. Aby mohl pak spolehlivě důkaz zhodnotit, musí vzít v úvahu i důkazy ostatní, posoudit případné rozpory mezi nimi, zkoumat, proč k nim dochází a jedině tak může získat bezpečný základ pro skutková zjištění a pro závěr o vině obviněného (rozhodnutí uveřejněné pod č. 30/1966 Sb. rozh. tr.). Při hodnocení výpovědi svědka, který o rozhodných skutečnostech nevyprávěl vždy stejně, je soud povinen probrat všechny výpovědi svědka a zdůvodnit, proč své rozhodnutí opírá jen o některou z rozdílných výpovědí (rozhodnutí

uveřejněné pod č. 38/1970 Sb. rozh. tr.), resp. v této věci jen o některou z částí té stejné výpovědi.

25. Pokud soud prvního stupně označil výpověď poškozené za věrohodnou jako celek, a potom došel stran jednání, kterého se měl obviněný dopustit a které bylo následně popsáno v bodu 1. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, ke skutkovému závěru, jenž je v rozporu s některými jejími částmi, které přitom ve svém rozhodnutí nijak nezmínil a neodůvodnil existující odchylky v jejich obsahu, pak je tento skutkový závěr ve zjevném rozporu s provedeným dokazováním, a vybočuje z kautel práva obviněného na spravedlivý proces.

26. Námitka do zjevného rozporu mezi skutkovým zjištěním a provedeným dokazováním výpovědi poškozené je tak – v daném rozsahu – důvodná.

27. K námitce do opomenutých důkazů Nejvyšší soud nejdříve vysvětluje, že obecně platí, že dokazování není bezbřehé, nýbrž je limitováno zjištěním skutkového stavu, o kterém neexistují důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, jenž je pro rozhodnutí nezbytný. Soud proto nemusí realizovat všechny důkazní návrhy, které strany učiní (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 7 Tdo 171/2023). Jak pak dovodil Ústavní soud (nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 733/01, uveřejněný pod č. 32/2004 Sb. n. a u.), k neakceptování důkazního návrhu obviněného lze přikročit z následujících (alternativních) důvodů. Prvním je argument, podle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení. Dalším je argument, podle kterého důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencií. Konečně třetím je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, podle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.

28. Jak potom Nejvyšší soud zjistil z obsahu trestního spisu, obviněný předmětné důkazní návrhy (konkrétně návrhy na provedení důkazu výpověďmi svědků [redacted], a důkazu trestním spisem z jiné trestní věci, ve které figuruje poškozená) učinil vůči soudu prvního stupně přípisem ze dne 12. 6. 2023 na č. l. 299. Důkazní návrh na provedení výslechu svědka [redacted] soud prvního zamítl usnesením v rámci hlavního líčení ze dne 14. 6. 2023 v podstatě pro nadbytečnost, když uvedl (bez přepisu mluveného slova do protokolu z hlavního líčení na č. l. 321), že „ty důkazy, které mají osvědčit to, co se odehrávalo jak v domácnosti, tak i konkrétně toho 7. února, provedeny již byly“ (viz zvukový záznam z hlavního líčení na č. l. 324). K dalším (neprovedeným) důkazním návrhům se pak soud prvního stupně nikdy nevyjádřil, a to ani v samotném meritorním prvostupňovém rozhodnutí, kde by se s nimi měl vypořádat především. Všechny tyto důkazní návrhy (a další, které však obviněný neučinil předmětem dovolacího přezkumu) obviněný prostřednictvím svého obhájce přednesl u veřejného zasedání v odvolacím řízení (protokol o veřejném zasedání na č. l. 346); podle odvolacího soudu však byly navržené důkazní prostředky nadbytečné s odůvodněním, že soud prvního stupně měl pro své rozhodnutí dostatek důkazních prostředků (bod 22. odvolacího rozhodnutí).

29. Odvolací soud tak neopomněl důkazní návrhy obviněného, naopak je posoudil a odůvodnil jejich neprovedení. Tato námitka je tak zjevně neopodstatněná. Je však třeba doplnit, že vzhledem ke shora shledané vadě v důkazním řízení, a také vzhledem k vadě

v hmotněprávním posouzení, kterému se Nejvyšší soud bude věnovat níže v tomto rozhodnutí, může být shledáno vhodným, aby soudy znovu posoudily možnost doplnění dokazování.

30. Pod uplatněný dovolací důvod naopak nebyla podřaditelná žádná z dalších námitek obviněného mířících do skutkových zjištění (a to zejména týkajících se bodu 2. výroku o vině, ve vztahu k němuž obviněný v podstatě, jak již bylo řečeno, tvrdil, že se skutek takto, tedy jak dovodily soudy obou stupňů, nestal – vyjádření poškozené k tomuto útoku bylo zcela konzistentní a vnitřně netozporné, navíc poškozená ihned po spáchání útoku informovala i svědkyni [redacted] a poté oznámila věc policejnímu orgánu). Taková (další) argumentace obsahově nepřekročila pouhou polemiku s výstupy důkazního řízení. Zde je namísto připomenout, že dovolání nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod., nejde-li o shora úzce vymezené případy ústavně závažných vad důkazního řízení. Dokazování je totiž úkolem především soudu prvního stupně s možnou korekcí v řízení před soudem druhého stupně jako soudem odvolacím, nikoli však v řízení o dovolání, jak správně uvedl i státní zástupce ve svém vyjádření. Přitom je dokazování ovládáno zásadami jeho se týkajícími, a to zásadou vyhledávací, bezprostřednosti a ústnosti, volného hodnocení důkazů a presumpcí nevinny. Hodnotit důkazy tak může jen ten soud, který je také v souladu s principem bezprostřednosti a ústnosti provedl, protože jen díky tomu může konkrétní důkazní prostředek vyhodnotit a získat z něj relevantní poznatky. Zásada bezprostřednosti ve spojitosti se zásadou ústnosti zde hraje významnou roli, soud je přímo ovlivněn nejen samotným obsahem důkazního prostředku, ale i jeho nositelem (pramenem důkazu). Jen takový způsob dokazování může hodnotícímu orgánu poskytnout jasný obraz o dokazované skutečnosti a vynést rozhodnutí pod bezprostředním dojmem z provedených důkazů. I odborná literatura (např. JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo procesní: 5. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 170 a násl. a rovněž např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2023, sp. zn. 5 Tdo 1144/2022) uznává, že nejlepší cestou pro správné rozhodnutí je zhodnocení skutkových okolností na podkladě bezprostředního dojmu z přímého vnímání v osobním kontaktu. V opravném řízení pak platí, že jednotlivé důkazy provedené před soudem prvního stupně již odvolací soud smí posuzovat toliko co do zákonnosti způsobu jejich provedení a co do logičnosti a úplnosti jejich hodnocení, skutková zjištění z nich učiněná soudem prvního stupně však přezkoumávat nesmí, stejně jako závěr o důkazní spolehlivosti (zejména o věrohodnosti svědka) učiněný soudem prvního stupně (viz náleží Ústavního soudu ze dne 22. 2. 2022, sp. zn. I. ÚS 1365/21). Tím spíše by vyloučené kategorie přezkumu neměl posuzovat Nejvyšší soud. Opačný závěr by byl v příkrém rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů, kterým se trestní řízení, a zvláště pak řízení před soudem prvního stupně, řídí. Běžná polemika se skutkovým zjištěním je tak podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu nepodřaditelná pod jakýkoli zákonný dovolací důvod (srov. např. usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 15 Tdo 1443/2018, uveřejněné pod č. 31/2019 Sb. rozh. tr.) a v zásadě platí, že Nejvyšší soud je jako soud dovolací povinen vycházet ze skutkových zjištění soudů prvního a druhého stupně.

31. Na okraj však Nejvyšší soud uvádí, že pokud obviněný namítá do nedostatečného odůvodnění hodnocení důkazů, pak se lze k takové výtce zčásti přiklonit, byť se v zásadě nachází mimo zákonem stanovené dovolací důvody. Zvláště odsuzující prvostupňové rozhodnutí v podstatě neadresuje žádné existující důkazní rozpory, a spíše do velké míry nekriticky vychází z výpovědi poškozené (co víc, soud i v rámci této výpovědi některé

rozpory přehlíží, čemuž se Nejvyšší soud věnoval shora v tomto rozhodnutí). V rámci dalšího řízení se tak jeví vhodné také doplnit odůvodnění důkazních závěrů.

32. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. tak byl (dílem) naplněn.

IV. b)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

33. S odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je možné dovolání úspěšně podat, jestliže rozhodnutí spočívalo na nesprávném hmotněprávním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Předmětem právního posouzení je nicméně skutek, tak jak ho zjistily soudy, a nikoli jak ho prezentuje či jak se jeho zjištění dožaduje obviněný v dovolacím řízení. Proto se v rámci zmíněného dovolacího důvodu nelze domáhat přezkoumání skutkových zjištění učiněných soudem ani přezkoumávání jím provedeného dokazování.

34. Pod uplatněný důvod byla podřaditelné námitka do naplnění znaku „týrání“ ve smyslu § 199 odst. 1 tr. zákoníku, kterou Nejvyšší soud posoudil jako důvodnou.

35. Nejvyšší soud k tomu nejdříve připomíná, že pod pojmem „týrání“ osob uvedených v ustanovení § 199 odst. 1 tr. zákoníku je třeba rozumět takové jednání pachatele, které se vyznačuje zlým nakládáním buď s blízkou osobou, nebo i jinou osobou, s níž pachatel žije ve společném bytě či domě, a současně se vyznačuje i určitou mírou trvalosti a dosahuje takové intenzity, aby bylo způsobitelné vyvolat stav, který pociťuje postižená osoba jako těžké příkoří, resp. psychické nebo i fyzické útrapy (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. 3 Tdo 1160/2005, uveřejněné pod č. 20/2006 Sb. rozh. tr.).

36. Pro toto jednání jsou typické nerovnoměrný (tj. asymetrický) vztah mezi pachatelem a obětí, opakovanost a dlouhodobost trvání násilí a zpravidla jeho eskalace (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1148/2012, srov. i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 5 As 84/2008). To potvrzuje i odborná kriminologická literatura, podle které o domácí násilí nejde v případech vzájemného napadání, rvaček, hádek, při kterých dochází ke střídání rolí; mezi pachatelem a obětí domácího násilí vždy existuje jisté nerovnoměrné postavení nadřazenosti a podřízenosti (In: FIRSTOVÁ, J. In: GRIVNA, T. a kol. Kriminologie, 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 285). I podle komentářové literatury je nutno rozlišit, zda se výrazně hrubého chování dopouští vždy tentýž jedinec (pachatel), zatímco druhý (partner) je dlouhodobě v pozici týrané osoby (ŠÁMAL, P., ŠÁMALOVÁ, M. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2491). Pro naplnění znaku „týrání“ ve smyslu § 199 odst. 1 tr. zákoníku je tak potřeba zjistit asymetrické postavení mezi pachatelem a obětí trestného činu. Současně je třeba vzít v úvahu, že postih podle citované ustanovení trestního zákoníku směřuje na určitá závažná jednání; nikoli na nápravu nefunkčních či morálně komplikovaných vztahů; takový účel trestní právo nepochybně nemá.

37. V předchozím řízení byl soudy učiněn skutkový závěr o (zjednodušeně) opakovaném jednání obviněného vůči poškozené, které spočívalo ve slovních a fyzických útocích a v omezování. Soudy se však nezabývaly vzájemným postavením obviněného a poškozené v jejich vztahu, a nečinily tak potřebný skutkový závěr o asymetrii takového postavení. Za takového skutkového zjištění soudy nesprávně posoudily jednání obviněného jako „týrání“ ve smyslu § 199 odst. 1 tr. zákoníku, neboť k tomu chyběl skutkový podklad. V konkrétně

i v návaznosti na výše uvedené závěry Nejvyššího soudu stran skutkových zjištění namíste uvést, že pokud jde o verbální napadání, poškozená sama také ve své výpovědi uvedla, že v hádkách reagovala tak, že se taky hádala, možná byla i vulgární. Svědek [REDAKCE] (syn poškozené a nikoli obviněného, který s nimi žil ve společné domácnosti) obdobně sdělil, že se obviněný s poškozenou hádali, sprostě si nadávali, resp. podle něhož byla i poškozená vulgární vůči obviněnému a který uvedl, že „oba dva na sebe křičeli, nejdřív mamka (pozn. – poškozená)“ nebo že „mamka tatkoví (pozn. – obviněnému) také nadávala“ (protokol o výslechu svědka na č. l. 69). Připomenout lze také výpověď svědkyně [REDAKCE], která uvedla, že poškozená „také na [obviněného] křičela, občas byla i vulgární“ (protokol z hlavního líčení na č. l. 293) a svědka [REDAKCE] (viz výpověď uvedeného svědka v hlavním líčení ze dne 10. 5. 2023 zaprotokolovaná na č. l. 295). Taková tvrzení v současném momentu poznání potřebnou nesouměrnost v daném ohledu (verbálním napadání) nijak zřetelně nepodkládají, resp. pro dovozovanou právní kvalifikaci by bylo nutné učinit jednoznačné a o provedené důkazy se opírající skutkové závěry, že dominantním verbálním útočником byl v potřebné intenzitě a frekvenci obviněný. Pokud jde o fyzické napadání (v průběhu tvrzených více než šesti let), jak již bylo řečeno, výpověď poškozené je zde nejednoznačná, další svědci, na které odkázal ve svých závěrech soud prvního stupně, hovoří vždy o ojedinělém incidentu. Pokud pak jde o další údajné projevy obviněného (omezujícího charakteru) ohledně kontaktu poškozené s rodinou docházky do práce, žárlivých scén a podobně, jsou informace podané ve skutkové větě výroku o vině velmi obecné (byť v nějaké míře byly zjevně dány – viz např. výpověď svědkyně [REDAKCE]) a vzhledem k tvrzené délce páchání protiprávního jednání (přesahující šest let) nedostačující, neboť není zřejmá jejich četnost, resp. míra trvalosti a intenzita, které by podkládaly závěr o takovém zlém nakládání, které by mohlo být posouzeno jako týrání ve smyslu výše zmíněných výkladů. Na uvedeném ničeho nemění ani skutečnost, že soud do skutkové větě výslovně pojal soudní praxí požadovaný závěr, že poškozená pocítovala jednání obviněného jako těžké příkoří.

38. Pro úplnost Nejvyšší soud dovozuje, že konkrétnější podklad pro soudy dovozený právní závěr týkající se bodu 1. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně prozatím nevyplývá ani z dalších provedených a doposud nezmiňovaných důkazů, totiž ze zprávy Městského úřadu v [REDAKCE], podle níž byli obviněný i poškozená opakovaně projednávání pro podezření ze spáchání přestupku (bod 19. rozsudku soudu prvního stupně), ani ze závěrů znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací klinická psychologie, podaný k osobě poškozené, byť tam bylo konstatováno, že u poškozené byly zjištěny známky svědčící pro psychickou traumatizaci v širším smyslu, kterou je možné vztáhnout k jednání obviněného, pokud mu bude prokázáno. Naopak zjevným nstandardem je nepochopitelný poměr mezi počty kontaktů mezi oběma osobami prostřednictvím textových zpráv, který nasvědčuje obtěžujícímu chování obviněného.

39. Jinak řečeno, v daném momentu lze jistě učinit závěr o problematickém a konfliktním vztahu existujícím v období uvedeném v bodu 1. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně mezi obviněným a poškozenou, v jehož rámci byl, v negativním sova smyslu, iniciativnější právě obviněný (včetně dílčích prokázaných výhrůžek a napadení), avšak není zcela zřejmé, zda jeho jednání dosáhlo takové míry, aby mohlo být posouzeno jako zlé nakládání, vyznačující se (šestiletou) trvalostí, četností, resp. intenzitou, aby bylo způsobilé vyvolat stav, který by bylo možné důvodně pocítovat jako těžké příkoří.

40. Námitka do nenaplnění znaku „týrání“ ve smyslu § 199 odst. 1 tr. zákoníku je opodstatněná.

V. Závěr

41. Z uplatněných dovolacích námitek byly důvodné dvě, a to směřující (ve svém důsledku) proti výroku uvedenému v bodu 1. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně. Podle první námitky bylo důkazní řízení v této věci ztíženou vadou zjevného rozporu mezi skutkovým zjištěním a výpovědí poškozené, která, byť vcelku posouzena jako věrohodná, vypovídala v určitém (pro první žalovaný skutek) významném momentu rozporně, přičemž dovozený skutkový závěr popsany v příslušné skutkové větě nebyl v podstatných momentech ve zřejmém souladu ani s dalšími důkazy. V zásadě návazně podle druhé námitky soudy nesprávně (tento první žalovaný skutek) právně kvalifikovaly, totiž že jím byl spáchán zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí. S těmito námitkami se Nejvyšší soud ztotožnil, proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil v tomu odpovídajícím rozsahu rozhodnutí soudu prvního a druhého stupně, stejně jako jakákoli rozhodnutí na ně obsahově navazující, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Okresnímu soudu v Písku, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Naopak Nejvyšší soud nijak nezasáhl do skutkových ani právních závěrů vyslovených v bodu 2. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, jímž byl obviněný shledán vinným ze spáchání zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, kde argumentace nepřesáhla pouhou polemiku s hodnocením důkazů.

42. Soudy jsou v dalším řízení podle § 265s odst. 1 tr. ř. vázány právním názorem Nejvyššího soudu, přičemž se ve smyslu výše popsanych závěrů vypořádají s vnitřními rozpory ve výpovědi poškozené, která byla hlavním usvědčujícím důkazem, a doplní či upřesní skutkové závěry o zjištění přesnější povahy jednání obviněného vůči poškozené, v rámci jejich vztahu, k čemuž podle potřeby doplní dokazování. Následně potom toto zjištěné jednání právně posoudí.

43. Nejvyšší soud rozhodl podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání.

44. Nejvyšší soud nakonec na okraj dodává, že nerozhodoval o vazbě podle § 265l odst. 4 tr. ř., protože obviněný nevykonává trest odnětí svobody.

Poučení: Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 13. 3. 2024

JUDr. Radek Doležal v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Daniela Keszeli